

Správa o slovenskom knižnom trhu 2014

Máj 2015

Obsah

1. Štruktúra knižnej produkcie v roku 2014	2
Charakter štatistických dát	2
Počet vydaných titulov	2
Cudzojazyčné tituly a preklady	2
Tematické spektrum	3
2. Predaj kníh v roku 2014.....	5
3. DPH v roku 2014.....	6
4. Slovenskí vydavatelia v roku 2014.....	6
5. Knižný veľkoobchod	3
6. Knižný maloobchod.....	5
Kamenné kníhkupectvá	5
Internetové kníhkupectvá	6
7. Elektronické knihy.....	6
Predaj e-kníh.....	6
8. Priama štátna podpora literatúry	7
9. Knižné periodiká a internetové knižné projekty	8
10. Možnosti vzdelávania v kníhkupeckom obore	10
11. Knižnice v SR.....	11
12. Knižné veľtrhy.....	15
13. Kampane a projekty propagujúce čítanie	15

1. Štruktúra knižnej produkcie v roku 2014

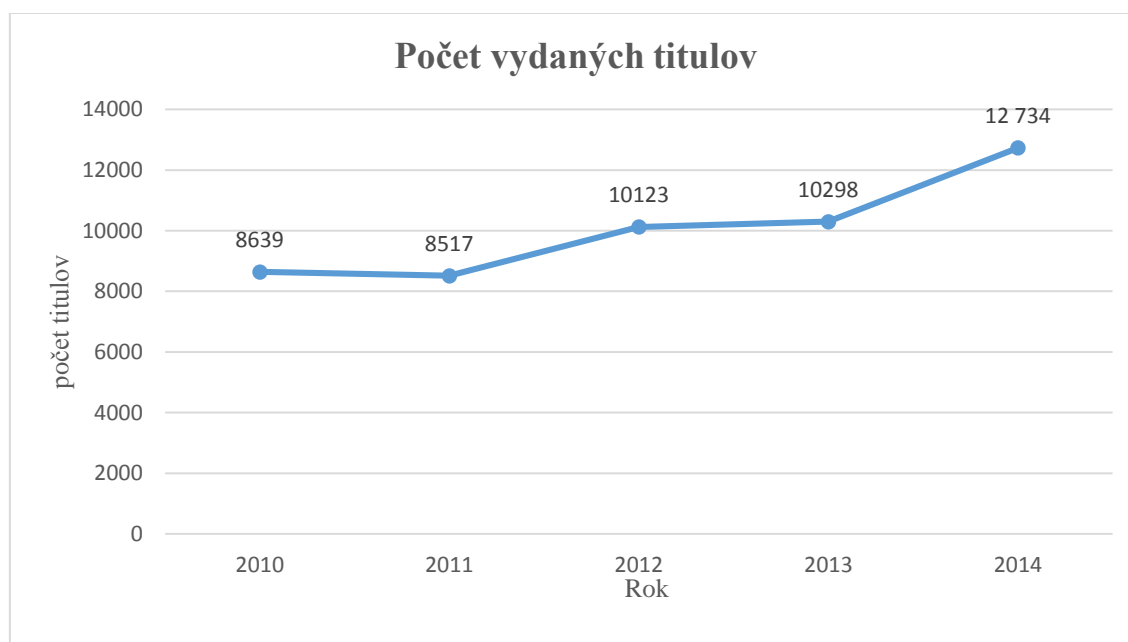
Charakter štatistických dát

Štatistické dáta o veľkosti a štruktúre produkcie slovenských kníh vychádzajú zo štatistického zisťovania v gescii Ministerstva kultúry SR. Prostredníctvom štatistického zisťovania boli získané údaje o počte vydaných neperiodických publikácií v členení podľa tematických skupín, formy a nákladu vydania. Osobitne boli za vydané neperiodické publikácie získané údaje o jazyku vydania a jazykoch, z ktorých boli vydané publikácie preložené.

Spravodajskými jednotkami štatistického zisťovania za oblasť vydávania neperiodických publikácií sú vydavateľstvá pôsobiace na slovenskom trhu, ale napr. aj štátne inštitúcie, obce, mimovládne organizácie a fyzické osoby, ktoré v príslušnom roku vydali neperiodické publikácie. V roku 2014 bolo oslovených 1 635 subjektov, z ktorých súčinnosť v štatistickom zisťovaní postupným urgovaním poskytl 100 % (v roku 2013 to bolo 80,19 %).

Počet vydaných titulov

V roku 2014 bolo vydaných 12 734 titulov neperiodických publikácií (vrátane elektronických dokumentov v počte 3 507), z ktorých bolo 10 389 kníh a 2 345 brožúr. Z uvedeného celkového počtu vydaných publikácií prvé vydanie predstavuje 11 027 titulov (9 014 kníh a 2 013 brožúr).

Cudzojazyčné tituly a preklady

V roku 2014 bolo v štátnom jazyku vydaných 11 058 titulov neperiodických publikácií (8 565 pôvodná tvorba + 2 493 prekladov do slovenčiny). Z jazykov národnostných menšín bolo vydaných v maďarskom jazyku 344 titulov, v českom 104 titulov, v nemeckom 61 titulov a v ruskom 29. Z iných jazykov to bol predovšetkým anglický jazyk, v ktorom bolo vydaných 605 titulov neperiodických publikácií. Viacjazyčných titulov bolo vydaných 407.

Tituly podľa jazyka vydania		
štátny jazyk	slovenčina	11 058
jazyk národnostných menšín	maďarský	344
	český	104
	nemecký	61
	ruský	29
	iný	23
	ukrajinský	18
	rusínsky	16
	poľský	14
iné jazyky	anglický	605
	viacjazyčné	407

Ako preklad z iného jazyka bolo vydaných 2 467 neperiodických publikácií, čo predstavuje 19,4% z celkovej produkcie. Najpočetnejšie boli zastúpené preklady z anglického jazyka – 1 431 titulov, nemeckého – 225, českého – 190, talianskeho – 94, ruského – 60 a francúzskeho jazyka – 90 titulov.

Preklady do štátneho jazyka			
Jazyk	2014	t. j.	2010 – 2013
anglický	1431	58,0%	56,7%
český	190	7,7%	10,7%
francúzsky	90	3,6%	4,1%
maďarský	102	4,1%	1,8%
nemecký	225	9,1%	9,2%
poľský	46	1,9%	2,4%
ruský	60	2,4%	3,0%
španielsky	38	1,5%	1,8%
taliánsky	94	3,8%	3,0%
nórsky	42	1,7%	0,8%
portugalský	14	0,6%	0,8%
švédsky	26	1,1%	1,3%
ostatné	109	4,4%	4,4%

Tematické spektrum

Podľa tematických skupín za rok 2014 majú prevahu tieto skupiny:

- Literárne texty (beletria) – spolu 2 688 titulov
- Školstvo, pedagogika, voľný čas – spolu 2 291 titulov
- Všeobecné – spolu 1 502 titulov
- História, životopisy – spolu 627 titulov
- Náboženstvo, teológia – spolu 574 titulov
- Priemysel, technológia, stavebníctvo, obchod a remeslá – spolu 470 titulov

- Lekárske vedy, zdravotníctvo – spolu 455 titulov
- Prírodné vedy – spolu 446 titulov
- Filológia, jazyky, jazykoveda – spolu 422 titulov
- Právo, verejná správa, sociálne zabezpečenie a sociálna starostlivosť, poisťovníctvo – spolu 414 titulov
- Filozofia, psychológia – spolu 376 titulov
- Sochárstvo, výtvarné umenie, grafika, fotografia – spolu 358 titulov
- Politika, ekonómia – spolu 348 titulov

Beletria predstavuje 21,1% zo všetkých vydaných titulov v roku 2014. V tomto roku prudko stúplo zastúpenie školských a pedagogických publikácií. Z dlhodobého hľadiska môžeme hovoriť o poklese zastúpenia politických a ekonomických publikácií, publikácií zaoberajúcich sa prírodnými vedami a tiež teologických či jazykovedných publikácií.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Beletria	15,5%	19,0%	22,4%	23,7%	21,1%
Školstvo, pedagogika, voľný čas	8,5%	8,1%	7,1%	8,2%	18,0%
Všeobecné	12,3%	11,6%	11,8%	10,4%	11,8%
História, životopisy	5,5%	4,7%	5,1%	4,3%	4,9%
Náboženstvo, teológia	5,1%	5,2%	5,3%	4,8%	4,5%
Priemysel, technológia, stavebníctvo, obchod a remeslá	5,9%	5,3%	5,6%	4,1%	3,7%
Lekárske vedy, zdravotníctvo	3,8%	4,0%	3,7%	4,2%	3,6%
Prírodné vedy	5,2%	5,5%	4,8%	4,4%	3,5%
Filológia, jazyky, jazykoveda	4,8%	4,1%	4,6%	3,5%	3,3%
Právo, verejná správa, soc. zabezp. a sociálna starostlivosť, poisťovníctvo	3,9%	3,8%	3,1%	4,4%	3,3%
Filozofia, psychológia	3,0%	2,7%	2,3%	2,6%	3,0%
Sochárstvo, výtvarné umenie, grafika, fotografia	3,0%	2,6%	2,9%	2,1%	2,8%
Politika, ekonómia	5,0%	4,4%	3,2%	3,4%	2,7%

Podľa typológie dokumentov za rok 2014 majú najväčší počet titulov tieto publikácie:

- elektronické dokumenty – 3 507 titulov
- vysokoškolské skriptá a učebnice – 1 211 titulov
- detské knihy – 993 titulov
- oficiálne publikácie – 754 titulov
- školské učebnice (okrem VŠ) – 602 titulov

V roku 2014 sa začali do typológie radiť aj elektronické dokumenty, ktoré predstavujú až 27,5% zo všetkých vydaných titulov. Detské knihy predstavujú cca 7,8% zo všetkých titulov (v roku 2013 6,6%), školské učebnice 4,7%, vysokoškolské učebnice 9,5% a oficiálne publikácie 5,9%. Oproti roku 2013 výrazne klesol podiel vysokoškolských učebníc. V roku 2013 predstavovali tieto publikácie až 14,1% zo všetkých titulov.

2. Predaj kníh v roku 2014

Je veľmi zložitá odhadnúť celkový objem predaja kníh na Slovensku. Veľká časť predaja je realizovaná vydavateľstvami koncovým zákazníkom (individuálnym, školám, firmám, knižniciam). Obrat veľkých firiem nie je ťažké odhadnúť, dokonca sú často ho ochotné zdieľať, ale veľký súčet ostatných malých čísiel môže dávať aj veľmi rozdielne súčty. Často sa hovorí, že celkový obrat z predaja kníh na Slovensku predstavuje cca 100 mil. EUR bez DPH a zatiaľ nie je známy žiadny argument, ktorý by toto hrubé číslo zásadne nezdôveryhodnil, aj keď súčtom nasledujúcich čísiel by sme sa mohli dostať aj k mierne vyššiemu odhadu.

Najväčším kanálom predaja sú nepochybne kamenné kníhkupectvá a kníhkupecké siete. Ich obrat sa dá odhadnúť na 50-55 miliónov EUR. Z nich približne 28 mil. EUR predstavuje sieť Panta Rhei. Ďalšími významnými predajcami sú CBR Martinus s cca 4,8 mil. EUR a Knihy pre každého s cca 2,8 mil. EUR. Súčet ostatných cca 150 kamenných kníhkupectiev a odhadujeme na viac ako 15 mil. EUR.

Internetové kníhkupectvá predstavujú spolu cca 15 až 18 mil. EUR, samotný Martinus z toho predstavuje cca 50%, ďalšími veľkými predajcami sú Gorila, ABC Knihy (ktoré sa však začiatkom roka 2015 dostali do problémov), Panta Rhei a Ikar. Je veľmi ťažké odhadnúť priamy internetový predaj vydavateľstiev odborných a špecializovaných publikácií.

Obrat s učebnicami odhadujeme na cca 15 mil. EUR. Na nákup a distribúciu učebníc pre základné a stredné školy vyčlenil štát 6,5 mil. EUR. Veľká časť zvyšného obratu s učebnicami je realizovaná na pôde vysokých škôl.

Predaj kníh v supermarketových reťazcoch za posledné roky výrazne poklesol, za rok 2014 dosiahol cca 8 až 10 mil. eur. Najväčším predajcom medzi reťazcami je podľa všetkého stále Tesco.

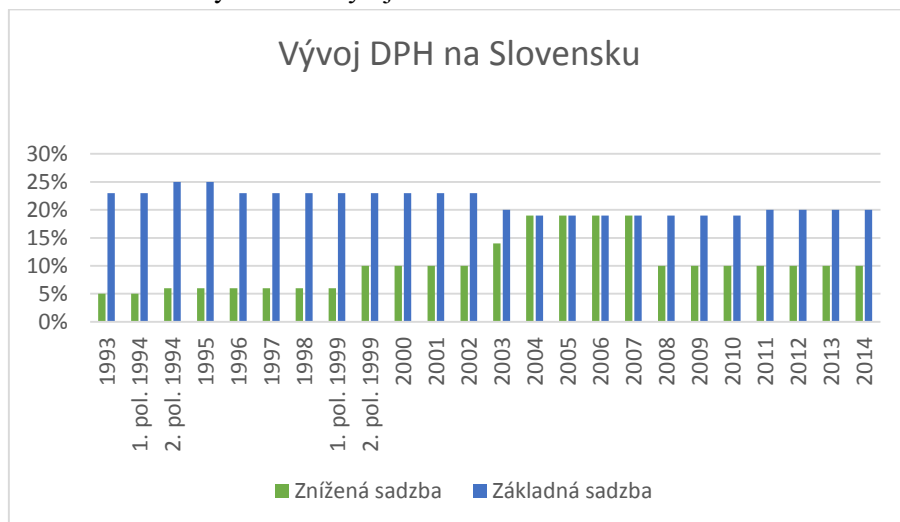
Doplňkovými formami predaja kníh sú tzv „door-to-door“ (čiže predaj vo firmách a školách prostredníctvom sietí obchodných zástupcov), školské čitateľské katalógy (z nich najznámejší je Klub mladých čitateľov vydavateľstva Mladé letá, ale rovnakú formu predaja rozvíja aj viacero ďalších vydavateľstiev), „direct mailing“ (zásielkový predaj na základe zasielaných ponúk – veľkým predajcom je naďalej Reader's Digest pod novou firmou Tarsago, ale tiež viacero odborných vydavateľstiev) a maloobchodný predaj mimo kníhkupectiev (hračkárstva, papiernictvá, kiosky, pošty, benzínové stanice a pod.)

Predajné kanály	Obrat (v mil. eur)
Kníhkupectvá a kníhkupecké siete	50-55
Internetové kníhkupectvá	15-18
Učebnice	15
Supermarkety	8-10
Doplňkový predaj	2
Celkový odhad	90-100

3. DPH v roku 2014

Knihy sú v SR od roku 1993 zaradené medzi tovar, na ktorý uplatňuje nižšia hladina DPH (s výnimkou rokov 2004 až 2007).

Obidve hladiny DPH sa vyvíjali od roku 1993 nasledovne:

DPH v Európe v roku 2014

Krajina	Knihy
Belgicko	6%
Bulharsko	20%
Cyprus	5%
Česká republika	15%
Dánsko	25%
Estónsko	9%
Fínsko	10%
Francúzsko	10%
Grécko	6.5%
Holandsko	6%
Chorvátsko	13%
Írsko	0%
Litva	9%
Lotyšsko	12%

Luxembursko	3%
Maďarsko	5%
Malta	5%
Nemecko	7%
Poľsko	5%
Portugalsko	6%
Rakúsko	10%
Rumunsko	9%
Slovensko	10%
Slovinsko	9.5%
Španielsko	4%
Švédsko	6%
Taliansko	4%
Veľká Británia	0%

4. Slovenskí vydavatelia v roku 2014

Údaje o slovenských vydavateľoch sme získali zo štatistického zisťovania Ministerstva kultúry. Medzi vydavateľov patria vydavateľstvá pôsobiace na slovenskom trhu, ale napr. aj štátne inštitúcie, obce, mimovládne organizácie a fyzické osoby, ktoré v príslušnom roku vydali neperiodické publikácie. Podľa týchto údajov vydalo v roku 2014 aspoň jeden titul 1 635 rôznych subjektov.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet vydavateľov	820	944	1155	1233	1389	1236	1520	1518	1657	1494	1635

Vydavatelia s najväčším počtom vydaných titulov za rok 2014:

Por. číslo	Počet titulov	Názov vydavateľstva
1.	1244	Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava
2.	949	Slovenská knižnica pre nevidiacich M. Hrebendu, Levoča
3.	418	Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r.o.
4.	404	IKAR, a. s., Bratislava
5.	327	Technická univerzita, Košice
6.	256	Svojtko & Co., vydavateľstvo, s. r. o., Bratislava
7.	210	SPN – Mladé letá, s. r. o., Bratislava
8.	205	Prešovská univerzita, Prešov
9.	199	Univerzita Komenského - Vydavateľstvo UK, Bratislava
10.	192	Slovenská technická univerzita, Bratislava
11.	191	Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra
12.	173	Vydavateľstvo Príroda, s. r. o., Bratislava
13.	167	Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica
14.	158	Trnavská univerzita, Trnava
15.	153	Slovenská poľnohospodárska univerzita, Nitra
16.	131	Žilinská univerzita, Žilina
17.	127	UPJŠ, Košice
18.	126	Vydavateľstvo Fragment, s. r. o., Bratislava
19.	116	Fortuna Libri SK, Bratislava
20.	113	EKONÓM Ekonomická univerzita – Vydavateľstvo, Bratislava
21.	105	Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava
22.	101	Verbum - vydavateľstvo KU, Ružomberok
23.	101	MEA 2000, Nové Zámky
24.	101	Technická univerzita, Zvolen
25.	97	Wolters Kluwer, s.r.o.
26.	89	Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava
27.	83	Peter Druska, Bytča
28.	70	Štatistický úrad SR, Bratislava
29.	69	Spolok sv. Vojtecha - VOJTECH, spol. s r.o., Trnava
30.	67	Dobrá kniha Vydavateľstvo, Trnava

5. Knižný veľkoobchod

Knižný veľkoobchod prechádzal v posledných troch rokoch výraznými zmenami a otrasmi. V roku 2012 a 2013 postupne zanikli tri distribučné siete – Marsab, LB Story a Belimex/TLP Media, ktoré zanechali svojim dodávateľom značné dlžoby. Zánik týchto distribútorov spôsobil mnohým vydavateľom obrovské problémy v dôsledku nevráteného a nezaplateného tovaru. Tento vývoj sa odzrkadlil na celom knižnom, ktorý sa len pomaly zotavoval. Súčasne to vytvorilo priestor pre posilnenie postavenia

iných knižných distribúcií, najmä distribúcie Ikar, Partner Technic a Pemic. Na druhej strane prišlo k oslabeniu pozície Slovart - Store, exkluzívneho dodávateľa knižného sortimentu pre hypermarkety Tesco a Carrefour. V roku 2012 na slovenský trh vstúpila distribúcia Albatros Media, ktorá počas uplynulého obdobia razantne posilnila svoje postavenie. V roku 2014 prišlo k ďalším zmenám v distribúcii, keď zásobovanie reťazca Hypernova prevzal namiesto distribúcie Partner Technic knižný veľkoobchod Ikar. Súčasne začala distribúcia Ikar zásobovať sieť hypermarketov Terno.

Mnohí vydavatelia dodávajú svoje tituly do kníhkupectiev, najmä veľkých predajní a na území Bratislavy, predovšetkým do sietí Panta Rhei, Martinus a Libri vlastnými vydavateľskými distribúciami. Distribúciu českých kníh naďalej zabezpečoval knižný veľkoobchod Pemic, Ikar a Partner Technic.

Na slovenskom knižnom trhu operujú ako najväčšie nasledujúce všeobecné knižné distribúcie, zoradené v poradí podľa dostupných údajov o tržbách za veľkoobchodný predaj.

Ikar, a. s.

Najvýznamnejšími vydavateľmi v tomto knižnom veľkoobchode sú Ikar, Slovenský spisovateľ, Príroda, Svojtka, české vydavateľstvá z distribúcie Euromedia Group. Veľkoobchod Ikar je výhradným distribútorom pre vydavateľstvá Forza Music, Noxi a celý rad menších vydavateľstiev.

Knižný veľkoobchod Pemic, s. r. o.

Distribuuje tak slovenské ako aj české vydavateľstvá, vo výhradnej distribúcii sú vydavateľstvá Ottovo nakladatelství, Cesty.

Partner Technic, spol. s r. o.

Široko spektrálny knižný veľkoobchod, vo výhradnej distribúcii vydavateľstvo Citadella.

Slovart-Store, spol. s r. o.

Distribúcia orientovaná prednostne na zásobovanie hypermarketov Tesco a Carrefour, vo výhradnej distribúcii Victoria Publishing Slovakia.

Albatros Media Slovakia, s. r. o.

Albatros, Computer Press, Plus, Motto, XYZ, Cooboo a Edícia Českej televízie.

Prehľad významných knižných veľkoobchodov vrátane uvedenia realizovaných tržieb v mil. podľa dostupných údajov:

Knižný veľkoobchod	2011	2012	2013	2014
Ikar, a.s.	9	9,8	11,4	11,5
Knižný veľkoobchod Pemic, s.r.o.	5,6	5,9	5,9	-
Partner Technic, spol. s r.o.		206	4,4	4,9
Slovart-Store, spol. s r.o.	4,3	4,3	3,8	3,1
Albatros Media Slovakia, s.r.o.	0,1	2,2	2,7	-

6. Knižný maloobchod

Kamenné kníhkupectvá

Na Slovensku je v súčasnosti cca 230 relevantných širokosortimentných kamenných kníhkupectiev, z toho je asi 36 % súčasťou niektorého z knižných reťazcov. Panta Rhei dnes prevádzkuje 39, Martinus 6, Libri 27 a Knihy pre každého 11 kníhkupectiev. V posledných troch rokoch prišlo v maloobchodnej sieti k pomerne výrazným štrukturálnym zmenám. Posilnilo sa postavenie siete Panta Rhei tak vlastným extenzívnym rastom ako aj kúpou zanikajúcej siete Malý princ.

Panta Rhei, s. r. o.

Panta Rhei dnes prevádzkuje svoje predajne na území celého Slovenska, pritom väčšinu z nich v nákupných centrách. S rastom počtu predajní súčasne v niektorých centrách plochy zmenšovala. V roku 2014 spoločnosť otvorila nové predajne v OC Dituria Levice, Bratislava Bory Mall, SC Madaras v Spišskej Novej Vsi a v ZOC MAX v Poprade a v Nitre. Panta Rhei sa dnes vyznačuje vysokou znalosťou medzi širokou čitateľskou verejnosťou. Mnohé predajne spája s prevádzkou kaviarní Café Dias.

Martinus.sk., s. r. o.

Martinus pôsobí dlhé roky ako najvýznamnejší internetový portál a predajca kníh. V posledných rokoch rozšíril svoje pôsobenie aj o predaj v kamenných kníhkupectvách. Buduje sieť kníhkupectiev spojených podobne ako Panta Rhei s prevádzkovaním kaviarní.

Libri, s. r. o.

Sieť Libri, nástupca siete TK Libri, počas uplynulého roka uvoľnila plochy vo viacerých lokalitách. Počet predajní z počtu 56 poklesol na 27. Libri prevádzkuje prevažne menšie predajne v menších mestách, s výnimkou Košíc, Žiliny a Banskej Bystrice.

V roku 2012 úplne zanikla sieť kníhkupectiev Marsab, ktorá prevádzkovala v najlepších časoch 15 predajní na území východného Slovenska. Stabilizovanú pozíciu na trhu si udržiava sieť kníhkupectiev Knihy pre každého, orientovaná v porovnaní s inými kníhkupectvami vo zvýšenej miere na predaj lacných kníh.

Významné miesto na trhu patrí nezávislým kníhkupcom. Mnohí z nich prevádzkujú niekoľko malých alebo špecializovaných predajní, ako napr. Artforum, Aloha, MC Usip a ďalší. Veľká časť kamenných kníhkupectiev prevádzkuje súčasne vlastný e-shop.

Knihy ponúkajú vo svojom sortimente takmer všetky hypermarketové reťazce – Tesco, Carefourr, Hypernova, v menšej miere Kaufland a Metro. V posledných rokoch sa priestor vyhradený v týchto reťazcoch na knihy podstatne znížil, najmä v sieti Tesco, čoho dôsledkom je trvalý pokles tržieb.

V obmedzenej miere existujú špecializované kníhkupectvá napr. na zahraničnú a odbornú literatúru, ezoterickú literatúru, náboženskú literatúru a pod. Knihy sú doplnkovým sortimentom v celom rade ďalších kamenných predajní – ezoterických, predajní videohier a počítačových hier. Niektoré maloobchodné predajne ponúkajú vo svojom sortimente špecializovaný knižný sortiment, napr. kuchárky, knihy pre voľný čas, umelecké publikácie. Knihy ponúkajú v obmedzenom rozsahu aj benzínové pumpy, letiská, predajne suvenírov v strediskách cestovného ruchu.

Na knižnom trhu dlhodobo pretrvávajú negatívny jav platobnej neschopnosti, ktorý sa v konečnom dôsledku prejavil zánikom niektorých sietí (Marsab, LB Story a Malý princ).

Prehľad počtu predajných miest v knižných reťazcoch k 31. 12. 2014:

Knižný reťazec	Počet predajní	Z toho v obchodných centrách
Panta Rhei, s.r.o.	39	34
Martinus.sk, s.r.o.	6	4
Libri s.r.o.	27	5
Knihy pre každého s.r.o.	11	3

Internetové kníhkupectvá

V internetovom predaji kníh sú pozície najvýznamnejších hráčov výrazne podobné ako v kamenných predajniach. Do prvej päťky najnavštevovanejších a najviac predávajúcich internetových kníhkupectiev na slovenskom knižnom trhu patria martinus.sk, gorila.sk, abcknihy.sk, ikar.sk, bux.sk a pantarhei.sk. Martinus.sk, portál s najdlhšou tradíciou, si svoju pozíciu jednotky na trhu udržiava bez ohrozenia aj naďalej.

7. Elektronické knihy

Predaj e-kníh

Predaj elektronických kníh sa na Slovensku reálne začal v roku 2012. V oblasti „klasických“ e-kníh na čítanie pôsobia u nás dve základné platformy – Dibuk (obsluhujúci primárne internetové kníhkupectvo martinus.sk a niekoľko menších predajcov) a Wooky, ktorého predaj okrem vlastných stránok realizuje aj bux.sk (Ikar) a gorila.sk. Z informácií, ktoré sú od oboch týchto predajcov dostupné, je možné odhadnúť, že v roku 2014 dosiahol obrat s e-knihami na Slovensku výšku okolo 1 000 000 EUR v MOC s DPH (podľa zverejnených účtovných uzávierok je pomer obratu medzi najväčšími platformami cca 60 % Dibuk ku 40 % Wooky a spolu predstavujú cca 750 000 EUR v MOC bez DPH).

Trh s e-knihami realizovaný prostredníctvom dvoch spomenutých platforiem Dibuk a Wooky je neprirodzene deformovaný tým, že ani jedna neobsahuje kompletnú ponuku dostupných e-kníh v slovenčine. V systéme Wooky je najmä Vydavateľstvo Ikar, v systéme Dibuk je väčšie množstvo menších aj stredných vydavateľstiev, z ktorých najväčší obrat realizuje Vydavateľstvo Slovart.

Treba poznamenať, že za predaj e-kníh je potrebné považovať aj tržby množstva iných predajcov najmä odbornej literatúry, ako aj spoločností Floopie alebo iAdverti. Na ich presnejšiu kvantifikáciu chýbajú v súčasnosti akékoľvek údaje, preto je celkové číslo len odhadom.

Osobitným špecifikom slovenského trhu zostáva množstvo predaných e-kníh v češtine, ktoré sú realizované z českých portálov (palmknihy.cz, kosmas.cz, eReading.cz, ale aj wooky.cz alebo martinus.cz). Vzhľadom na zmenu európskej daňovej politiky (účtovanie DPH podľa miesta sídla kupujúceho) by v budúcnosti malo byť možné získať od českých predajcov presnejšie údaje o tom, koľko z ich zákazníkov je na Slovensku.

Platforma	Obrat
Dibuk	540 000 €
Wooky	360 000 €
Ostatné spolu	100 000 €
Celkový odhad	1 000 000 €

8. Priama štátna podpora literatúry

Pod podporou zo štátnych zdrojov rozumieme priamu finančnú podporu tvorby, vydávania, prezentácie, propagácie a dostupnosti literatúry prostredníctvom systémov a nástrojov, ktoré má na tento účel vytvorené ministerstvo kultúry ako ústredný orgán štátnej správy s kompetenciami na úseku literatúry a knižnej kultúry. V štruktúre svojej rozpočtovej kapitoly podporuje ministerstvo kultúry oblasť literatúry v rámci prvkov 08S01 Inštitucionálna podpora štátnymi rozpočtovými a príspevkovými organizáciami a 08S02 Dotačný systém MK SR.

Dotačný systém ministerstva kultúry, ktorý v dnešnej podobe funguje od roku 2004, je založený na demokratickom princípe rozdeľovania finančných prostriedkov smerovaných cielene do podpory konkrétnych projektov vrátane podpory literatúry a knižnej kultúry. Jednotlivé žiadosti o poskytnutie dotácie sa predkladajú na posúdenie nezávislým odborným komisiám, ktoré sú zložené výhradne z odborníkov z externého prostredia. Ministerstvo kultúry stanovuje všeobecné priority i špecifické priority pre danú oblasť na príslušný rok, rozhodovanie komisií neovplyvňuje a výsledky rozhodnutí akceptuje.

Na podporu projektov v oblasti literatúry a knižnej kultúry bol vytvorený v rámci programu Umenie osobitný podprogram Literatúra a knižná kultúra, ktorý je v súčasnosti rozdelený na sedem okruhov. Podpora sa zameriava na súčasnú pôvodnú slovenskú umeleckú literatúru, pôvodnú prekladovú literatúru, umenovednú a spoločenskovednú literatúru, literatúru a časopisy pre deti a mládež, vydávanie umeleckých a kultúrnych časopisov, projekty zamerané na odbornú reflexiu a aktivity z oblasti literatúry a knižnej kultúry.

Štátnou podporou sa vytvárajú podmienky na to, aby diela mohli vyjsť a pôvodná literatúra mala zabezpečené základné vstupy a dostala sa medzi čitateľov. Zachovávajú sa najvýznamnejšie diela pôvodnej slovenskej a prekladovej literatúry a vytvárajú sa podmienky na podporu ich žánrovej rôznorodosti. Podpora časopisom kladie dôraz na to, aby každá umelecká oblasť mohla vo vlastnom časopise reflektovať pluralitné názory z oblasti, odbornú problematiku a prinášať informácie a aktuálne dianie. Pre spisovateľov sú často časopisy jedinou platformou na uverejnenie aj svojich krátkych literárnych útvarov. Vývoj na slovenskom knižnom trhu jasne ukazuje, že bez podpory štátu by sa niektoré literárne diela, či časopisy postupne vytratil z súčasného knižného sortimentu. Podpora, určená na vydanie knihy (úhradu polygrafických nákladov a autorský honorár), totiž spravidla vykryva stratu z vydania.

Ročne podporí ministerstvo kultúry viac ako 200 knižných publikácií a časopisov a okolo 60 podujatí z oblasti literatúry. Niektoré vybrané kombinované podujatia väčšieho rozsahu (napr. ANASOFT Litera fest) sa podporujú v podprograme Medziodborové profesionálne kultúrne aktivity. Okrem podpory pôvodnej tvorby je dlhodobo ťažisko podpory venované čítaniu a propagácii literatúry, ako sú literárne súťaže, scénické čítania, animované produkcie, podujatia s osobnou účasťou spisovateľov, básnikov, ilustrátorov.

Od roku 2008 začal v rámci dotačného systému pracovať jednoduchý informačný systém Register odporúčanej literatúry. Je určený pre knižnice, informuje o produkcii kníh podporených z dotačného systému a ponúka ich na dopĺňovanie knižničných fondov.

Priama štátna podpora literatúry v rokoch 2010 – 2014:

Oblasť literatúry	2010	2011	2012	2013	2014
Vydávanie umeleckej literatúry a časopisov pre deti a mládež	41 titulov 221 000 €	45 titulov 206 100 €	56 titulov 20 000 €	45 titulov 215 300 €	53 titulov 232 000 €
Vydávanie pôvodnej slovenskej umeleckej literatúry	48 titulov 137 100 €	53 titulov 138 000 €	50 titulov 139 200 €	70 titulov 178 500 €	81 titulov 204 000 €
Vydávanie prekladovej umeleckej literatúry	26 titulov 53 900 €	24 titulov 51 900 €	36 titulov 95 800 €	21 titulov 55 000 €	28 titulov 63 000 €
Vydávanie pôvodnej a prekladovej umenovednej a spoločenskovednej literatúry	56 titulov 163 000 €	46 titulov 150 000 €	45 titulov 140 000 €	54 titulov 164 200 €	60 titulov 197 000 €

9. Knižné periodiká a internetové knižné projekty

Na Slovensku sa knihami zaoberajú viaceré literárne časopisy a kultúrne rubriky či literárne prílohy v médiách. Výhradne kniham a knižnému daniu sa však venuje len jediný časopis - Knižná revue. Knižná revue je dvojtýždenník o nových knihách, ktorý odzrkadľuje knižné dianie a vývoj knižnej kultúry na Slovensku. Je určený čitateľskej verejnosti, ale aj vydavateľom, kníhkupcom a pracovníkom knižníc.

Kniham a literatúre sa však venujú aj iné periodiká. Medzi najznámejšie z nich patrí napríklad Revue aktuálnej kultúry – RAK. Časopis uverejňuje pôvodné aj prekladové umelecké texty, eseje, články, štúdie autorov všetkých generácií a najrozličnejších estetických orientácií. Literatúre a kultúrnemu životu na Slovensku sa venuje časopis Spolku slovenských spisovateľov - Literárny týždenník. Ďalším slovenským literárnym časopisom je Romboid. Časopis sa zaoberá prevažne súčasnou slovenskou literatúrou a literárnou kritikou, ale aj ostatnými druhmi umenia. Časopis Romboid vydáva Asociácia organizácií slovenských Spisovateľov. Najstarším slovenským časopisom pre literatúru, vedu a umenie sú Slovenské pohľady vydávané Maticou Slovenskou. Medzi ďalšie časopisy venujúce sa umeniu a kultúre patrí napríklad časopis Dotyky, Vlňa alebo Tvorba.

Elektronické knižné médiá a internetové knižné portály patria tiež k dôležitým, literatúru propagujúcim médiám:

- **BOOK REVIEW**
Informačný portál s názormi, recenziami, postojmi k rôznym knižným titulom
www.book.review.sk
- **ČÍTANIE MADNESS**
Zbierka literárnej tvorby od amatérskych prispievateľov
www.citanie.madness.sk
- **GREENIE KNIŽNICA**
Môže záujemcovi knihu poskytnúť, môže mu jeho vlastnú i vydať...

- **iLEMON**
Internetový časopis pre menšinovú a alternatívnu literatúru
www.i-lemon.sk
- **LITERÁRNY KLUB**
Stránka občianskeho združenia nadväzujúce na produkciu knižných vydavateľstiev KK Ba-gala a Modrý Peter
www.literarnyklub.sk
- **K&S - KNIHY A SPOLOČNOSŤ**
Kultúrny mesačník zameraný na reflexiu knižných titulov na našom trhu
www.fan.sk/kas
- **KLOAKA**
Magazín experimentálnej a nekonvenčnej tvorby
www.kloaka.membrana.sk
- **LITERATLIK.SK**
Literárny časopis nielen o literatúre a umení
www.literatlik.sk
- **LITERATÚRA.EUFORION.SK**
Virtuálny priestor na tvorbu. Možnosť začítať sa do klasických, avantgardných aj úplne nezná-mych literárnych diel. Pohľad na scénu, rozhovory, písanie na pokračovanie
www.literatura.euforion.sk
- **LITERATURISTA**
Pravidelne aktualizovaný sprievodca na potulky literatúrou a umením
www.literatlik.sk/literaturista/index.html
- **MÁM TALENT**
Literárny portál na podporu talentov - virtuálny priestor pre úplných začiatočníkov, ale aj začí-najúcich spisovateľov či autorov, ktorí už majú na svojom konte vydanú knihu a chcú sa o svoju tvorbu podeliť
www.mamtalent.sk
- **SLAVONICA**
Literárny portál pre všetkých, ktorí radi píšú
www.slavonica.sk/
- **SLOVENSKÁ LITERATÚRA**
Časopis SAV obsahuje literárnohistorické a literárnoteoretické práce, literárnoteoretické štúdie
www.uslit.sav.sk/casopis.html

- **ŠTYRI STRANY SVETA**
Online časopis. Autorská literárna tvorba. Krátke prozaické texty a básne
www.styristranysveta.eu
- **TOTEM**
Kultúrny magazín pre autorskú tvorbu
www.totem.cz
- **VELRYBIE PRÍBEHY**
Literárno-poviedkové príbehy. Dokončovanie poviedok čitateľmi
www.velryba.xf.cz
- **ZION.SK**
Zaujímavosti pre mladých ľudí s alternatívnym vzťahom k spoločnosti. Literatúra, eseje, IRC chat. Aktuálne filmové, hudobné, knižné a spoločenské udalosti.
www.zionmag.org/fresh.php

10. Možnosti vzdelávania v kníhkupeckom obore

Na Slovensku existujú v súčasnej dobe tieto stredné školy, ktoré ponúkajú stredné vzdelávanie pre kníhkupcov:

- Stredná odborná škola obchodu a služieb Samuela Jurkoviča, Sklenárova 1, 821 09 Bratislava (odbor kníhkupec)
- Stredná odborná škola masmediálnych a informačných štúdií, Kadnárova 7, 834 14 Bratislava (odbor informačné systémy a služby - knihovníctvo a vedecké informácie)
- Stredná odborná škola podnikania, Sasinkova 45, 011 43 Žilina (odbor kníhkupec)

Katedra knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave ponúka štúdium v tomto obore na všetkých troch vysokoškolských stupňoch – od bakalárskeho cez magisterský po doktorandský. V súčasnosti sú akreditované:

3 bakalárske programy:

- informačné štúdiá,
- dejiny knižnej kultúry,
- literárna komunikácia a knižnice

1 magisterský program:

- informačné štúdiá

1 doktorandský program:

- knižničná a informačná veda

Na katedre knižničných a slovakistických štúdií na Prešovskej univerzite je akreditovaný bakalársky študijný odbor knižnično-informačné štúdiá. Na Fakulte humanitných vied na Žilinskej univerzite sú akreditované tri stupne štúdiá na katedre mediamatika a kultúrne dedičstvo.

11. Knižnice v SR

Nepriamou formou podpory pôvodnej literatúry v rámci dotačného systému MK SR je podpora jej nákupu do širokej siete verejných knižníc. Podprogram Akvizícia knižníc v rámci programu Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií sa realizuje v súlade so strategickými materiálmi ministerstva pre oblasť knižničného systému SR. Podpora nákupu knižničného fondu, t. j. tlačených neperiodických publikácií, prispieva k riešeniu kritickej situácie v doplňovaní (akvizíciách) knižničných dokumentov v knižniciach.

Nákup kníh do knižníc ovplyvňuje aj mnoho ďalších súvislostí. Jedným z rozhodujúcich faktorov pre knižnicu je počet výpožičiek. Na štruktúru a zloženie knižničného fondu významne vplýva typ knižnice (krajská, regionálna, mestská, obecná, akademická, školská a pod.), štruktúra obyvateľstva v regióne (vzdelanostná, veková), počet a typ škôl, vedecko-výskumných pracovísk, podnikov, a pod.. V súčasnosti sa poskytujú dotácie knižniciam po posúdení ich žiadostí bez možnosti ovplyvnenia, aký typ literatúry a akej kvality knižnica nakúpi. Na nákup kníh pre najširšie čitateľské vrstvy by mal prispievať predovšetkým zriaďovateľ. V praxi však často zdroje, ktoré by mali byť vyhradené v jeho rozpočte na kultúru, teda aj na nákup kníh, presunie zriaďovateľ na iné akútne položky (zdravotníctvo, oprava ciest, kanalizácie a p.), a tak sa dotácie z MK SR stávajú dominantným zdrojom na dopĺňanie knižničného fondu.

Napriek tomu, že knižnice si s prihliadnutím na svoju čitateľskú základňu autonómne určujú, aký typ literatúry nakúpia, jednou z ciest, ako by sa k náročnému čitateľovi dostala aj náročnejšia umelecká literatúra je, aby knižnice využívali dotáciu na nákup umelecky hodnotnej literatúry v stanovenom percente (10 – 20%) na nákup kníh podporených v podprograme Literatúra a knižná kultúra. Záujmy tzv. menšinového čitateľa, ktorý siaha aj po náročnejšej literatúre, či už umeleckého alebo vedeckého charakteru, by knižnica mala vziať do úvahy. Knižnice, ktoré majú záujem o hodnotné knižné publikácie podporené v podprograme Literatúra a knižná kultúra, môžu využiť dostupný Register odporúčanej literatúry.

Na Slovensku je v súčasnosti 4 065 knižníc:

Typ knižnice	Počet
akademická	63
mestská	1
národná	1
parlamentná	1
knižnica cirkvi a náboženskej spoločnosti	15
knižnica múzea a galérie	5
iná knižnica	7
knižnica ústavu	9
školská	1 690
špeciálna	22
špecializovaná vedecká knižnica	4
špeciálne firemné a podnikové knižnice	5

špeciálna knižnica - súkromná	1
špeciálna knižnica múzea a galérie	81
špeciálne knižnice úradu/ústavu	103
špeciálne lekárske a patientske knižnice	121
špeciálna poľnohospodárska knižnica	1
technická knižnica	33
vojenská knižnica	16
univerzálna vedecká knižnica	5
verejná obecná knižnica	1 845
verejná krajská knižnica	6
verejná regionálna knižnica	30
spolu	4 065

12. Knižné veľtrhy

Knižné veľtrhy sú neoddeliteľnou súčasťou knižného odboru. Stretávajú sa tu vydavatelia, spisovatelia, ilustrátori, editori, prekladatelia, tlačiar, distribútori a samozrejme čitatelia. Veľtrhy poskytujú vydavateľstvám možnosť prezentovať svoju produkciu verejnosti, ako aj nadväzovať nové kontakty a spolupráce.

Na Slovensku je jediným knižným veľtrhom knižný veľtrh Bibliotéka. Bibliotéka patrí medzi akcie s celoslovenským záberom, ktoré sú zamerané na vyváženú komerčnú a kultúrnu prezentáciu. Veľtrh sa koná už od roku 1993 a je veľmi populárny medzi širokou čitateľskou verejnosťou. Každoročne prináša tisíce knižných titulov, novinky, exkluzívne limitované edície, stretnutia s autormi, oceňovanie edičných a tvorivých počinov, literárnu kaviareň, tvorivé dielne pre deti a festival spoločenských hier. Knižný veľtrh dopĺňa výstava vzdelávania a didaktickej techniky PEDAGOGIKA, zameraná na prezentáciu učebníc, vzdelávacích softvérov a školských pomôcok. Veľtrh sa koná každý rok v novembri.

13. Kampane a projekty propagujúce čítanie

Aktivity na podporu vzťahu k čítaniu kníh a k literatúre sú pre intelektuálny rozvoj dnešnej spoločnosti nevyhnutné. V poslednej dobe trend čitateľskej negramotnosti inicioval vznik viacerých dlhodobých projektov i jednorazových kampaní a festivalov.

- **Týždeň slovenských knižníc**

Celoslovenské podujatie Týždeň slovenských knižníc je pre knižnice vždy očakávanou príležitosťou prezentovať svoje úspechy, nové služby, kultúrne podujatia v priestoroch knižníc a mnoho ďalších aktivít, ktorých hlavným cieľom je upriamiť pozornosť na knižnice, ich úlohu, činnosť a ich výnimočné postavenie medzi kultúrno-vzdelávacími inštitúciami. Tohoročný 15. ročník Týždňa slovenských knižníc zastrešený tradičným mottom „Knižnice pre všetkých“ sa uskutočnil v dňoch 31. marca – 6. apríla 2014. Ambasádorom Týždňa slovenských knižníc 2014 bol Ján Gallovič, člen Činohry Slovenského národného divadla. Cieľom týždňa slovenských knižníc je pozitívne zviditeľňovať knižnice ako kultúrne a vzdelávacie inštitúcie prostredníctvom najrozmanitejšieho spektra aktivít a podujatí.

- **Noc literatúry**

Noc literatúry približuje verejnosti netradičným spôsobom súčasnú európsku literatúru prostredníctvom série verejných čítaní. Cieľom je zoznámiť čitateľov s dielami európskych autorov na netradičných, s literatúrou bežne nespájaných miestach. V roku 2014 sa noc literatúry uskutočnila vo viacerých slovenských mestách a v rôznych európskych metropolách.

- **Projekt „Čítajme si“**

Projekt vznikol v roku 2008 s cieľom pritiahnúť k čítaniu viac detí a zároveň poukázať na význam literatúry pre detského čitateľa. Organizuje ho Linka detskej istoty pri Slovenskom výbore UNICEF. Projekt sa realizuje 6-hodinovým čitateľským maratónom, do ktorého sú zapojené deti z viacerých miest Slovenska. Do 7. ročníka detského čitateľského maratónu na Slovensku sa prihlásilo okolo 250 knižníc a približne 37-tisíc žiakov.

- **Súťaž „Vráťme knihy do škôl“**

Súťaž „Vráťme knihy do škôl“ je určená pre materské, základné a stredné školy. Cieľom tejto súťaže je podporiť záujem detí a mladých ľudí o čítanie kníh ako dôležitého prostriedku ich osobnostného rozvoja. V roku 2014 sa konal v poradí už tretí ročník.

- **Záložka do knihy spája školy**

V októbri, v Mesiaci školských knižníc sa od roku 2009 pravidelne zapájajú základné školy do česko-slovenského projektu Záložka do knihy spája školy. Projekt je organizovaný v spolupráci s Národným múzeom a knižnicou J. A. Komenského v Prahe prostredníctvom jeho Centra pre školské knižnice. Cieľom projektu je nadviazanie kontaktov medzi českými a slovenskými základnými školami a podpora čítania prostredníctvom výmeny záložiek do kníh, ktoré žiaci vyrobia ľubovoľnou technikou.

- **Noc s Andersenom**

Medzinárodné podujatie Noc s Andersenom je zamerané na podporu čítania detí. Na Slovensku za svojich deväť ročníkov poukázalo na význam knižníc a čítania pre širokú verejnosť. Na podujatí Noc s Andersenom sa v tomto roku zúčastnilo vo všetkých krajinách spolu viac ako 60 000 detí. Slovensko je po Českej republike druhou krajinou s najvyšším počtom knižníc zapojených do tejto úspešnej akcie na podporu čítania detí.

Roky	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet knižníc	45	63	76	117	121	165	193	200	221
Počet detí	1500	2500	2700	4000	4100	6500	7800	8500	8900

- **Deň neprečítaných kníh**

Deň neprečítaných kníh je akcia, v rámci ktorej by mali ľudia všetkých vekových kategórií po jednom z neprečítaných literárnych diel zo svojej poličky. Už do prvého ročníka v roku 2011 sa do tohto podujatia zapojilo vyše 7000 milovníkov kníh po celom Slovensku a postupne pribudli aj ďalšie krajiny, ktoré si tento sviatok adoptovali. Deň neprečítaných kníh je oslavou čítania a jeho cieľom je podpora čítania ako takého.

- **Bratislavský knižný festival - BRaK**

Bratislavský knižný festival vznikol v roku 2013 s cieľom vytvoriť priestor pre malých, nezávislých knižných tvorcov a ich diela. Ambíciou festivalu je podávať hodnoverný obraz o dianí v stredoeurópskom knižnom priestore, s dôrazom na tú časť vydavateľskej produkcie, ktorej východiskom nie sú výhradne nároky a očakávania spotrebiteľského trhu. V centre jeho pozornosti stojí záujem o aktuálne podoby, premeny a funkcie knižného média. BRaK je v rovnakej miere festivalom spisovateľov, vydavateľov, prekladateľov, knižných grafikov, ilustrátorov, kníhviazačov, typografov a všetkých ďalších, s knihami spojených remesiel.

- **Anasoft litera**

Literárnu cenu Anasoft litera organizuje občianske združenie ars_litera od roku 2006. Spolu s projektom literárnej ceny združenie organizuje aj literárny festival Anasoft litera a v spolupráci s regionálnymi knižnicami a inštitúciami autorské čítania.

- **Dni slovenskej literatúry**

Dni slovenskej literatúry priniesli v roku 2014 takmer stovku literárnych podujatí, stretnutia so 146 autormi, ilustrátormi a hudobníkmi, s desiatkou ďalších účinkujúcich. Zaži knihy naživo – tak znela pozvánka na podujatia, z ktorých si mohol vybrať každý čitateľ. Ukážky poetických aj prozaických textov slovenských autorov v podaní mladých hercov si cestujúci vypočuli aj v dopravných prostriedkoch. V Starej tržnici si návštevníci mohli kúpiť knižné novinky od 30 vydavateľov. V Literárnom HYDEPARKU na námestí pred novou budovou SND dostali slovo blogeri, pesničkári a príležitostní literáti.